

KANSANEDUSTAJIEN NÄKEMYKSIÄ TURVALLISUUSPOLITIIKASTA VUONNA 2020

MURROS ON MENEILLÄÄN

Charly Salenius-Pasternak

KANSANEDUSTAJIEN NÄKEMYKSIÄ TURVALLISUUS- POLITIIKASTA VUONNA 2020

MURROS ON MENEILLÄÄN

- Kansanedustajien mielipiteet puolustuspolitiikasta vahvistavat käsitystä turvallisuuspolitiikan murroksesta. Suomen rooli, vastuut ja mahdollisuudet turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa nähdään nyt monisäikeisemmin kuin ennen.
- Kansanedustajille suunnatussa kyselyssä enemmistö vastanneista kansanedustajista oli sitä mieltä, että turvallisuusympäristö on heikentynyt vuonna 2020. Trendin odotetaan jatkuvan seuraavan viiden vuoden aikana.
- Edustajien mukaan Suomi voisi liittyä Ruotsin puolustuksen tueksi, esimerkiksi lähettämällä sotilaita Ruotsiin, vaikka Suomeen ei vielä olisi hyökätty.
- Kansanedustajat eivät ole varmoja siitä, kuka on vastuussa Suomen puolustamisesta kyber-ympäristössä. Samalla vastaajien mukaan Suomen pitää olla valmis toteuttamaan kyberiskuja sekä Suomen että muiden EU-jäsenten puolustamiseksi.

CHARLY SALONIUS-PASTERNAK

Johtava tutkija

Globaali turvallisuus -tutkimusohjelma

Ulkopoliittinen instituutti

ISBN 978-951-769-688-3

ISSN 1795-8059

Kansikuva: Charly Salenius-Pasternak

Grafiikka: Tomas Romero & Charly Salenius-Pasternak

KANSANEDUSTAJIEN NÄKEMYKSIÄ TURVALLISUUSPOLITIIKASTA VUONNA 2020

MURROS ON MENEILLÄÄN

Vuosi 2020 vahvisti, että Suomen laaja käsitys turvallisuudesta on oikeansuuntainen. Pandemia osoitti, että suomalaisten turvallisuutta voidaan parantaa varautumalla moneen erilaiseen uhkaan. Samalla se toi esille varautumisen ja yhteistyön ongelmakohtia. Tässä julkaisussa perehdytään suomalaisten kansanedustajien näkemyksiin turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta julkaisua varten toteutetun kyselyn avulla. Kysely suomalaisten kansanedustajien turvallisuus- ja puolustuspoliittisista näkemyksistä toteutettiin toista kertaa vuosien 2020–2021 vaihteessa. Kysely vahvistaa viime vuoden kyselyn havaintoa siitä, että turvallisuuspoliittinen murros on meneillään. Suomen rooli, vastuut ja mahdollisuudet turvallisuus- ja puolustuspolitiikan saralla nähdään nyt monisäikeisemmin kuin ennen.

KANSANEDUSTAJIEN MIELIPITEET TURVALLISUUSPOLITIIKASTA: TUTKIMUKSEN TAUSTA

Kansalaisten näkemyksiä turvallisuuspolitiikasta selvitetään vuosittain sekä median että kansallisten organisaatioiden kyselyissä. Tämä Briefing Paper –julkaisu esittelee laajan kyselyn perusteella kansanedustajien näkemyksiä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan liittyvissä kysymyksissä. Tutkimustulokset ovat tärkeitä, koska kansanedustajilla ja eduskunnalla on keskeinen rooli Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa päätöksenteossa.

Kyselyyn vastasi noin 39 prosenttia kansanedustajista. Luku kasvoi 14 prosenttiyksikköä viime vuoden kyselyn 25 prosentista. Taustamuuttujista kaksi kolmesta (ikäjakauma ja hallitus-oppositiotasapaino) vastaavat lopullisessa otannassa todellisuutta hyvin. Koska eduskunta tekee turvallisuuspolitiikkaan liittyviä päätöksiä hallituksen esityksestä, ovat hallitus- ja oppositiopuolueiden mahdolliset näkemyserot usein merkittävämpiä politiikan tekemisessä yksittäisen puolueen sisäisiin näkemyksiin verrattuna. Kyselyyn vastasi enemmän miehiä kuin naisia, joten tutkimuksen otos ei noudattele eduskunnan, mutta on lähellä

ulkoasianvaliokunnan sukupuolijakaumaa¹. Hallituspuolueista keskusta on vastaajien keskuudessa yliedustettu ja vihreät, vasemmistoliitto ja RKP hieman aliedustettuja.

Vaikka tässä julkaisussa kysymyksiin tarjotaan vastauksiksi tarkkoja prosenttilukuja, niihin ei ole tarkoituksenmukaista kiinnittää liikaa huomiota, etenkin, jos erot ovat marginaalisia. Kaikkiaan kokonaisuus tarjoaa perustan kansanedustajien ulko- ja turvallisuuspoliittisten näkemysten analysointiin ja tulosten vertailuun kansalaisten vastausten kanssa.²

TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ HEIKENTYI VUONNA 2020 JA TRENDIN ODOTETAAN JATKUVAN

Kansanedustajien vastausten perusteella voidaan todeta, että turvallisuusympäristön kehityksen arvioiminen on vastaajien mielestä haastavaa. Pieni enemmistö on kuitenkin sitä mieltä, että Suomen turvallisuusympäristö heikentyi viime vuonna, ja että trendi jatkuu seuraavan viiden vuoden aikana.

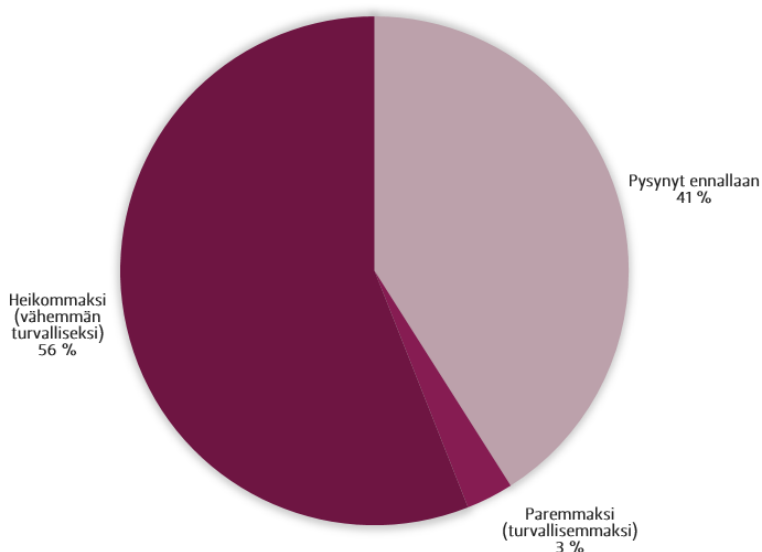
Vastauksista ei voida päätellä, miksi turvallisuusustilanne on enemmistön mielestä heikentynyt. Yleisesti voidaan arvioida, että vuosi on vaikuttanut turvattomammalta esimerkiksi globaalin koronapandemian ja lähialueen maissa vuonna 2020 tapahtuneiden muutosten takia.

Toinen kyselyn kysymys turvallisuusustilanteen kehityksestä oli sama kuin Maanpuolustustiedotuskunnan (MTS) kansalaisille vuonna 2020 osoitetussa kyselyssä. Alla olevassa kuvaajassa on verrattu kansanedustajien ja kansalaisten odotuksia tulevaisuuden turvallisuusustilanteesta.

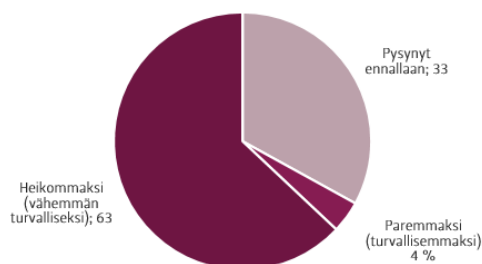
1 Verkko pohjaisen kyselyn kokosi ja prosessin toteutuksesta vastasi Ulkopoliittisen instituutin johtava tutkija Charly Saloniemi-Pasternak. Kysely toteutettiin 15.12.2020–22.1.2021. 200 kansanedustajasta 77 vastasi, joista 66 vastasi 7.1.2021 mennessä. Vastauksista 27 on naiskansanedustajilta ja 50 mieskansanedustajilta; täten vastaajien suhde prosenttilukuina on 35 (naiset)/65 (miehet). Vastaava suhde eduskunnassa on 46/54, ulkoasianvaliokunnassa 41/59 ja puolustusvaliokunnassa 18/82. Hallituspuolueiden ja oppositiopuolueiden kansanedustajia on eduskunnassa suhteessa 59 (hallitus)/42 (oppositio) ja kyselyssä 56/44. Ikäkategorioiden (25–49 ja 50–79) on alkuperin valittu vastaamaan MTS:n käyttämiä, niin että vertailu kansalaisten vastauksiin olisi mahdollista. Kyselyyn vastanneista kansanedustajista 49 prosenttia oli 25–49-vuotiaita ja 51 prosenttia 50–79-vuotiaita.

2 Tekstissä käytetyt kansalaisten mielipiteet ovat Maanpuolustustiedotuksen vuoden 2020 lopussa tehdyn tutkimuksen tuloksia. Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta, 'Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta', (Helsinki: MTS 2020), https://www.defmin.fi/files/5068/Suomalaisten_mielipiteita_ulko-ja_turvallisuuspolitiikasta_maanpuolustuksesta_ja_turvallisuudesta_2020.pdf

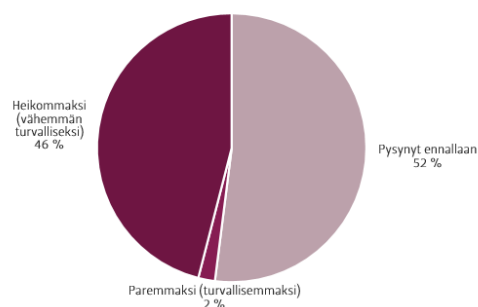
ONKO SUOMEN TURVALLISUUSYMPÄRISTÖ MIELESTÄSI MUUTTUNUT VIIME VUODESTA?

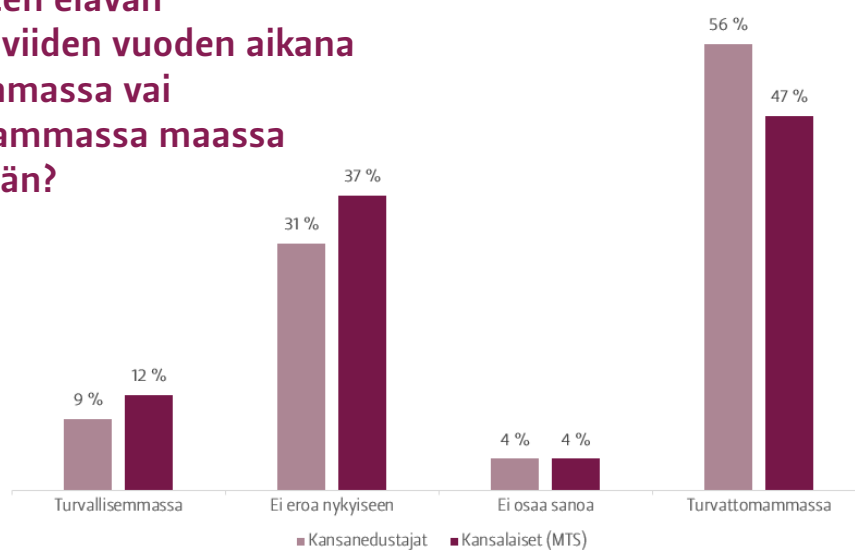
NAISKANSANEDUSTAJAT

MIESKANSANEDUSTAJAT

Jos ajattelet maailmantilaa kokonaisuutena, uskotko suomalaisten elävän seuraavan viiden vuoden aikana turvallisemmassa vai turvattomammassa maassa kuin nykyään?

Tulevaisuuden turvallisuustilanteesta kysyttäessä sukupuoli ei ollut vastauksissa merkitsevä tekijä, mutta hallitus-oppositiojoassa näkyi merkittävä ero. Noin kolme neljästä eli 74 prosenttia oppositiokansanedustajista oli sitä mieltä, että suomalaiset elävät turvattomammassa maailmassa viiden vuoden kuluessa. Hallituspuolueiden edustajien keskuudessa vain neljä kymmenestä eli 42 prosenttia vastaajista oli tätä mieltä. On kiinnostava verrata lukuja Sitran 2021

tulevaisuusbarometrin³ tuloksiin, joiden mukaan vain neljännes kansalaisista näki Suomen tulevaisuuden huonompana tai paljon huonompana verrattuna nykyhetkeen. Kansalaiset mahdollisesti luottavat omaan ja Suomen kykyyn selviytyä ja menestyä, vaikka maailma kokonaisuudessaan olisi turvattomampi.

³ Mikko Dufva, Christopher Rowley ja Katri Vataja, 'Tulevaisuusbarometri 2021', (Helsinki: Sitra 2021), <https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2021/>

TURVALLISUUSUHKAT JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Arvio turvattomammasta tulevaisuudesta perustuu usein uhkakuville. Kansanedustajille tehdyn kyselyn perusteella turvallisuusuhkiin varautumisessa on Suomessa yleisesti tehty hyvää työtä. Lähes kaikkien kyselyssä listattujen uhkien varautumisen suhteen oli enemmistön mielestä tehty paljon tai jonkin verran työtä. Kyselyyn vastanneet arvioivat vain hyvin harvojen uhkien kohdalla, että mitään ei ollut tehty varautumisen suhteen. Lista on sama kuin MTS:n kyselyssään kansalaisille esittämä.

Parhaiten on kansanedustajien mukaan varauduttu aseelliseen hyökkäykseen (70 prosentin mukaan ”paljon”, 25 prosentin mukaan ”jonkin verran”) ja suuronnettomuuteen (52 prosenttia vastasi ”paljon” ja 43 prosenttia ”jonkin verran”). Tietoverkkoihin kohdistuvat hyökkäykset ja ulkomainen taloudellinen painostus olivat ainoat uhkat, joihin varautumisessa oli tehty paljon vain alle kymmenesosan mielestä.

Kansanedustajilta kysyttiin yksityiskohtaisemmin kolmesta turvallisuuskokonaisuudesta, jotka olivat koronapandemia, kyberturvallisuus ja -puolustus sekä kriisinhallinta. Jokainen alue toi esiin erilaisia näkökulmia kansanedustajien keskuudessa, mikä luo potentiaalin rakentamaan keskusteluun ja toiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa.

PANDEMIAAN VARAUTUMINEN, KORONAN HOITO JA VAIKUTUS TURVALLISUUSKÄSITYKSIIN

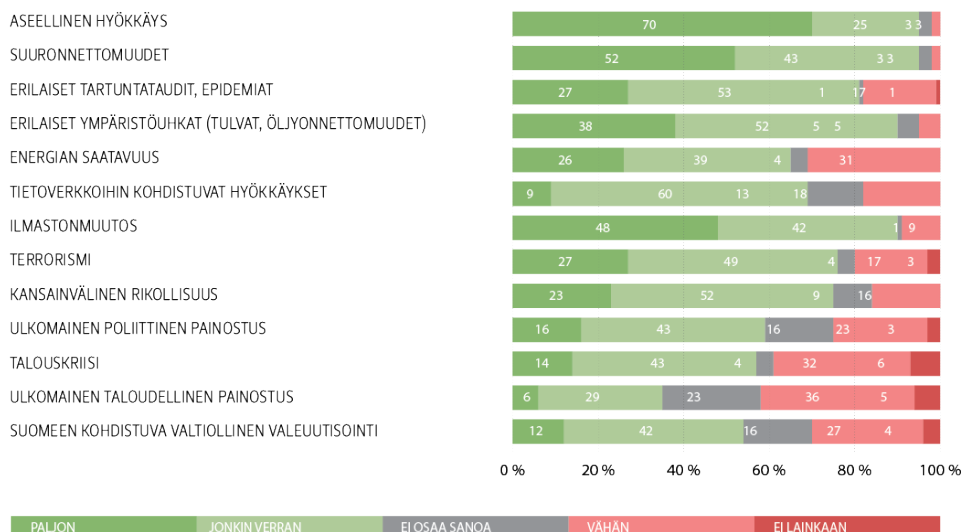
Suomen valtion ja viranomaisten toiminta koronapandemian hoidossa on huomattu kansainvälisesti. Kokonaisturvallisuusajattelu sekä yhteiskunnan kriittisten toimintojen varmistamiseen perustuva varautuminen on saanut osakseen suitsutusta. Tätä julkaisua varten toteutetusta kyselystä käy ilmi, että yleisellä tasolla myös kansanedustajat olivat vuoden 2020 lopussa sitä mieltä, että Suomessa on varauduttu suhteellisen hyvin erilaisten tartuntatautiin ja pandemioiden torjuntaan.

Vaikka pandemiaan vastaaminen ruohonjuuritasolla on toiminut hyvin, Suomikin on kohdannut haasteita lainsäädännön tarkkarajaisuuden, poliittisen johtamisen sekä ministeriöiden ja viranomaisten toiminnan tasoilla. Etenkin näiden toimijoiden välisessä yhteistyössä, operatiivisessa johtamisessa ja yhteisen tilannekuvan luomisessa on ollut ongelmia⁴. Tämä näkyy myös kansanedustajien vastauksissa kysymykseen siitä, onko covid-19-pandemian hallitsemiseksi tehty työ lisännyt uskoa Suomen kokonaisturvallisuusmallin toimivuuteen. Vastanneista kansanedustajista 58 prosenttia ilmoittaa, että pandemiatilanteen hoito on lisännyt uskoa Suomen kokonaisturvallisuusmallin

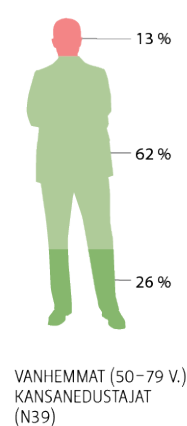
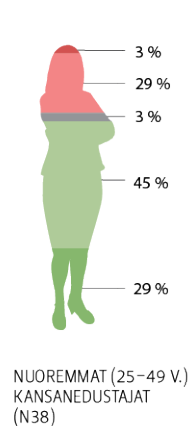
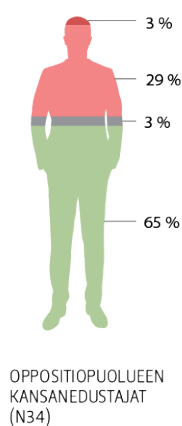
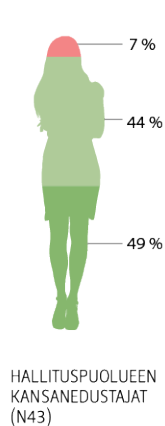
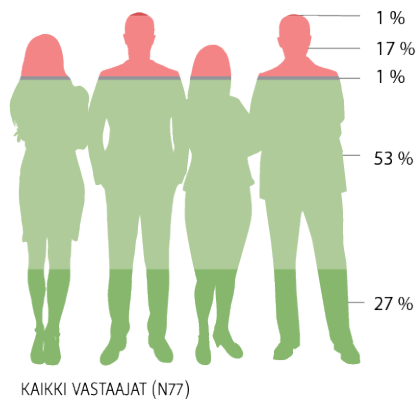
4 Martti Mörttinen, 'Valtioneuvoston ydin kriisitilanteessa - Covid-19-pandemian paineet suomalaiselle päätöksenteolle', (Helsinki: Sitra 2020), <https://www.sitra.fi/julkaisut/valtioneuvoston-ydin-kriisitilanteessa/>

MITEN HYVIN SUOMESSA ON MIELESTÄSI VARAUDUTTU SEURAAVIEN TURVALLISUUSUHKIEN TORJUNTAAN?

VASTAAJARYHMÄ: KAIKKI

SUOMESSA ON VARAUDUTTU PANDEMIOIDEN TORJUNTAAN...

toimivuuteen (kirj. huom. ei siis malliin konseptina vaan sen toimivuuteen). 35 prosentin mukaan työ pandemian torjumiseksi ei ole lisännyt uskoa mallin toimivuuteen. Taustamuuttujien näkökulmasta hallitus-oppositiojako näkyi selvästi – 86 prosenttia hallituspuolueiden edustajista oli sitä mieltä, että pandemiatilanteen hoito oli lisännyt uskoa kokonaisturvallisuusmallin toimivuuteen, kun vain 24 prosenttia oppositioapuolueiden edustajista oli samaa mieltä.

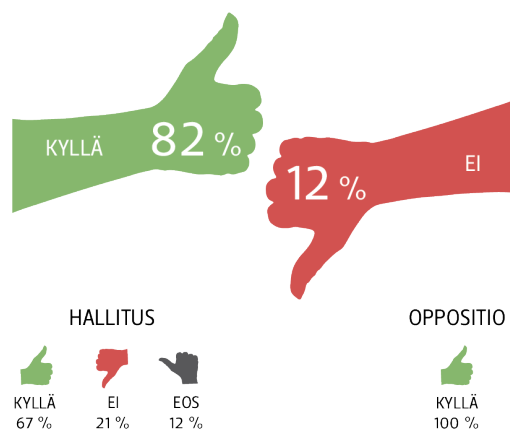
Yksi keväällä 2020 paljon puhuttanut ehdotus kokonaisturvallisuusmallin toimivuuden parantamiseksi oli niin kutsuttu koronanyrkki. Kansanedustajilta kysyttiin tutkimuksessa, pitäisikö valtioneuvoston tulevissa kriiseissä olla valmis luomaan operatiivinen kriisiajan johtokeskus (nyrkki), josta käsin eri toimijoiden yhteistyötä voitaisiin koordinoida ja johtaa. Vastanneiden kansanedustajien näkemys oli selvä. Suuri enemmistö tuki ajatusta siitä, että valtioneuvoston pitäisi olla valmis luomaan operatiivisessa johtovastuussa oleva ”kriisinyrkki”.

Tulevaisuuden kriisejä silmällä pitäen Suomen hallinnon on tärkeää pyrkiä oppimaan sekä omista että muiden kokemuksista koronapandemian hoidossa. Parhaassa tapauksessa mahdollisia uusia toimintamalleja, kuten operatiivisen johtokeskuksen työskentelyä osana valtioneuvostoa, kokeillaan harjoituksissa

eri kokoonpanoilla. Esimerkiksi valtakunnallisten maanpuolustuskurssien viikkoja kestävä simulatio-oppimisympäristö voisi olla hyvä alusta kokeilla eri johtamismalleja. Myös uudet tarpeet, kuten kybertoiminnan johtaminen poliittisella ja operatiivisella tasolla, vaativat uusien toimintamallien kehittämistä ja harjoittelua.

TULEVAISUUDEN KRIISEISSÄ VALTIONEUVOSTON PITÄÄ OLLA VALMIS LUOMAAN OPERATIIVINEN KRIISIOHTOKESKUS (NYRKKI), JOSTA KÄSIN ERI TOIMIJOIDEN YHTEISTOIMINTAA VOIDAAN KOORDINOIDA JA JOHTAA.

VASTAAJARYHMÄ: KANSANEDUSTAJAT

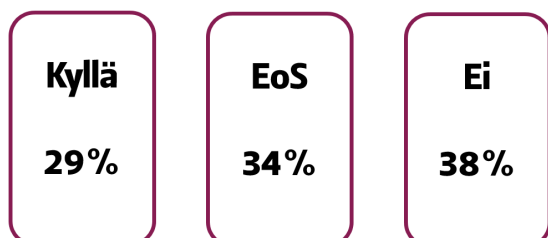

KYBERTOIMINTAAN VARAUTUMINEN, JA MIHIN VALTION PITÄISI PYSTYÄ

Edellisen, vuonna 2019 toteutetun kyselyn perusteella kansanedustajista 96 prosenttia oli paljon tai jonkin verran huolissaan kyberiskuista. Tämä vahva huoli huomioiden kansanedustajilta kysyttiin tänä vuonna näkemyksiä siitä, miten hyvin Suomi on varautunut tietoverkkoihin kohdistuviin hyökkäyksiin eli kyberiskuihin. Vajaa kymmenes (9 prosenttia) vastaajista näki, että varautumista on paljon ja yli puolet (60 prosenttia), että varautumista on tehty jonkin verran. Viidennes (18 prosenttia) vastaajista oli sitä mieltä, että varautumista on tehty vähän ja 13 prosenttia ei osannut sanoa.

Vuoden 2020 aikana myös eduskunta koki vakavan kyberhyökkäyksen. Jos hyökkäys olisi tapahtunut risteilyohjuksin, olisi ollut selvää, kuka olisi vastuussa Suomen puolustamisesta. Vastaavaa selvyyttä ei ole tietoverkkojen suhteen. Tämä käy ilmi myös kansanedustajien vastauksissa kysymykseen siitä, onko selvää, kuka puolustaa Suomea kyberympäristössä.

Onko vastuu Suomen puolustamisesta kyberympäristössä määritelty selkeästi?

Tulos on mielenkiintoinen. Kyberturvallisuus ja -puolustus muodostavat turvallisuuspolitiikan keskeisen pelikentän, josta 96 prosenttia kansanedustajista on ollut huolissaan. Siitä huolimatta suuri osa Suomen turvallisuuspolitiikasta päättävistä henkilöistä ei tiedä kuka on vastuussa, kun Suomen kyberympäristöä – eli toimivaa, digitaalista yhteiskuntaa – pitää puolustaa.

Näkemykset kyberiskuihin varautumisesta ja johtajuudesta ovat hieman ristiriidassa verrattuna odotuksiin, jotka liittyvät potentiaaliin Suomen toteuttamiin kybertoimiin. Vuoden 2019 kyselyssä kansanedustajilta kysyttiin, onko hyväksyttävää, että puolustautessaan Suomi toteuttaisi tietoverkkoiskun vastustajan

maaperällä. Merkittävä enemmistö (80 prosenttia) piti tätä hyväksyttävänä. Tämän vuoden kyselyn perusteella enemmistö, eli 66 prosenttia vastanneista, pitää puolestaan hyväksyttävänä, että Suomi tukisi toista pohjoismaata tai EU-maata vastaavalla tavalla.

Kun merkittävä enemmistö kansanedustajista on sitä mieltä, että Suomen on tarvittaessa oltava valmis kyberiskuihin osana puolustustaistelua, on aiheellista kysyä, onko Suomella siihen tarvittava kyky.

Vastausten perusteella Suomi tarvitsee koko maan kyberpuolustuksen johtamiseen kykenevän operatiivisen johtokeskuksen, ja Puolustusvoimilta odotetaan sekä puolustuksellista että offensiivista toimintaa. Julkisuudessa olevien tietojen perusteella näyttäisi siltä, että Suomella ei ole sellaista suorituskykyä tai kansallista operatiivista kybertilannekuvaa, jollaisia poliittiset päättäjät odottavat Suomella olevan. Tällä hetkellä Suomen lainsäädäntö ei myöskään mahdollista kokonaisuuden rakentamista, jolla kansallisen tietoverkkoinfrastruktuurin puolustaminen olisi mahdollista.

Kansanedustajilta kysyttiin myös, onko Suomella oltava ”kyky toteuttaa informaatio-operaatioita (ml. tietoverkoissa) osana kokonaisuuspuolustusta?” Kansanedustajien vastaukset tekevät näkemyksen selväksi: 93 prosenttia vastasi kysymykseen kyllä. Vain yksi prosentti vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen ei tarvitse kehittää kyseistä kykyä. Myös tässä on aiheellista kysyä, kykenisikö Suomi toteuttamaan informaatio-operaatioita siinä mittakaavassa, mitä maahan kohdistuva kansainvälinen poliittissotilaallinen kriisi tai sota edellyttäisi.

KRIISINHALLINTATOIMINTA NAUTTII LAAJAA TUKEA

Kriisinhallinta on kyberturvallisuutta perinteisempi osa Suomen turvallisuuspolitiikkaa. Suomen osallistumisen luonne on kuitenkin muuttunut vuosien saatossa, minä takia kriisinhallinnasta kysyttiin kaksi kysymystä, yksi strategian selvyydestä ja toinen osallistumisesta haastaviin operaatioihin. Kysyttäessä, onko Suomella selvä strategia tai linja kriisinhallinnassaan, 78 prosenttia vastasi kyllä, 13 prosenttia ei ja 9 prosenttia ei osannut sanoa. Taustamuuttujien osalta suurimmat jakolinjat vastauksissa olivat nuorten (25–49-vuotiaat) ja vanhempien vastaajien (50–75-vuotiaat) välillä ja osittain hallitus-oppositio-jaossa. Lähes yhdeksän kymmenestä nuoremasta edustajasta (89 prosenttia) näki, että Suomella on selvä strategia kriisinhallintatoiminnassaan,

**Tarpeen vaatiessa,
pitäisikö Suomen
lamauttamalla
kolmannen maan
tietoverkkoja (kyberisku)
tukea toisen pohjoismaan
tai EU-jäsenen
puolustustaistelua?**

**Kyllä: 66%
EoS: 26%
Ei: 8%**

kun taas vanhemmista kansanedustajista tätä mieltä oli 67 prosenttia vastanneista.

Kansanedustajilta kysyttiin, pitääkö Suomen ”tulevaisuudessa olla valmis osallistumaan kansainvälisiin operaatioihin, joissa Suomi on sodan osapuoli, kuten Afganistanin (ISAF) tai Irakin (OIR) operaatioissa”. Kansanedustajista kaksi kolmesta (64 prosenttia) oli sitä mieltä, että Suomen on oltava valmis osallistumaan operaatioihin, joissa Suomi on sodan osapuoli. 21 prosenttia ei osannut sanoa, ja 16 prosenttia oli sitä mieltä, että Suomen ei pitäisi osallistua kyseisiin operaatioihin. Taustamuuttujista suurin ero näkyi mies- ja naiskansanedustajien välillä. 70 prosenttia miehistä ja 52 prosenttia naisista vastasi kysymykseen kyllä, ja kolmannes naisvastaajista (33 prosenttia) ei osannut sanoa, kun vastaava luku miesten keskuudessa oli 14 prosenttia.

On huomionarvoista, että sekä tämän että monen muun kysymyksen kohdalla naiset vastasivat useammin ”en osaa sanoa” kuin miehet. Sama trendi oli havaittavissa sekä viime vuoden kyselyssä kansanedustajille että MTS:n toteuttamissa kansalaismielipiteitä luotaavissa kyselyissä.

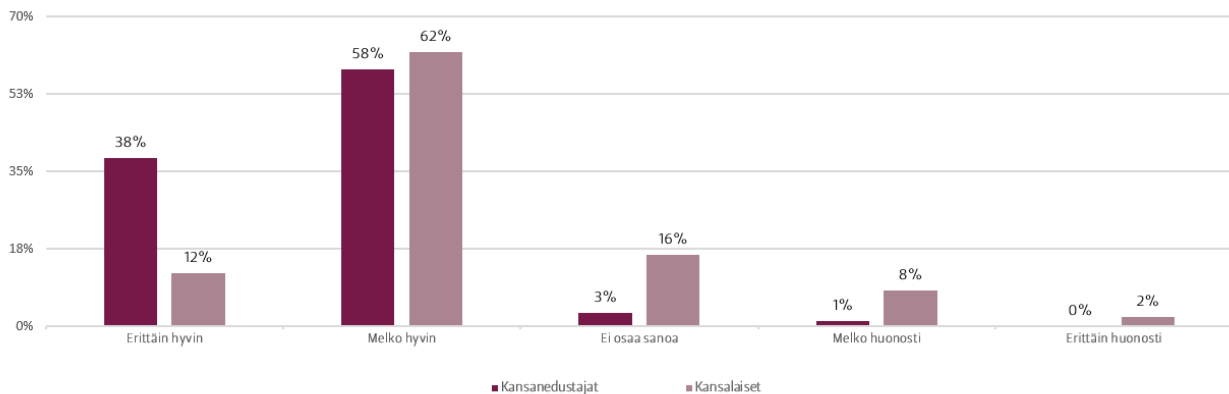
PUOLUSTUKSEN PERUSTA JA KEHITTÄMINEN

Kyselyssä kansanedustajilta kysyttiin myös edellisvuoden tavoin puolustuspolitiikasta, asevelvollisuudesta ja puolustuksen kehittämisen yksityiskohdista. Kysymys puolustuspolitiikan hoidosta on identtinen MTS:n kansalaisille suunnatun kyselyn vastaavan kysymyksen kanssa ja on siten vertailukelpoinen. Kansanedustajien kyselyn asevelvollisuuteen liittyvässä kysymyksessä vastausvaihtoehtoja oli puolestaan muokattu niin, että ne auttavat hahmottamaan vastauksen merkityksen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

Yli 95 prosenttia vastanneista kansanedustajista näkee, että Suomen puolustuspolitiikka on viime vuosina hoidettu erittäin tai melko hyvin. Vastaava luku kansalaisten keskuudessa on 74 prosenttia.

Lähes kaikki (94 prosenttia) vastanneista kansanedustajista oli sitä mieltä, että jos Suomeen hyökättäisiin, suomalaisten olisi puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta. MTS:n saamiin vastauksiin verrattuna vastaukset osoittivat kansanedustajien epäroivän asiassa kansalaisia vähemmän. Vastausten sukupuolijakauma noudatteli keskenään samanlaista kaavaa: Sekä MTS:n kansalaisille että kansanedustajille suunnatussa kyselyssä naiset vastasivat hieman pidättyvämmän.

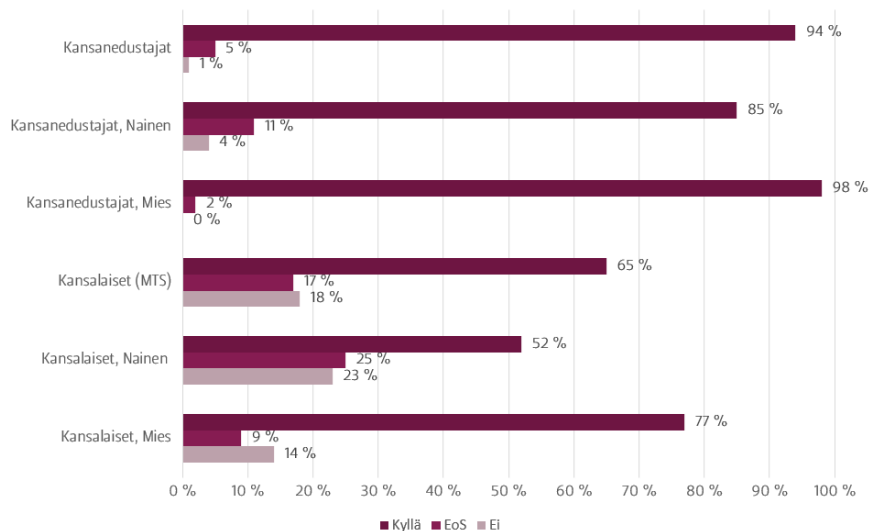
Miten hyvin tai huonosti Suomen puolustuspolitiikkaa on mielestänne viime vuosina hoidettu?

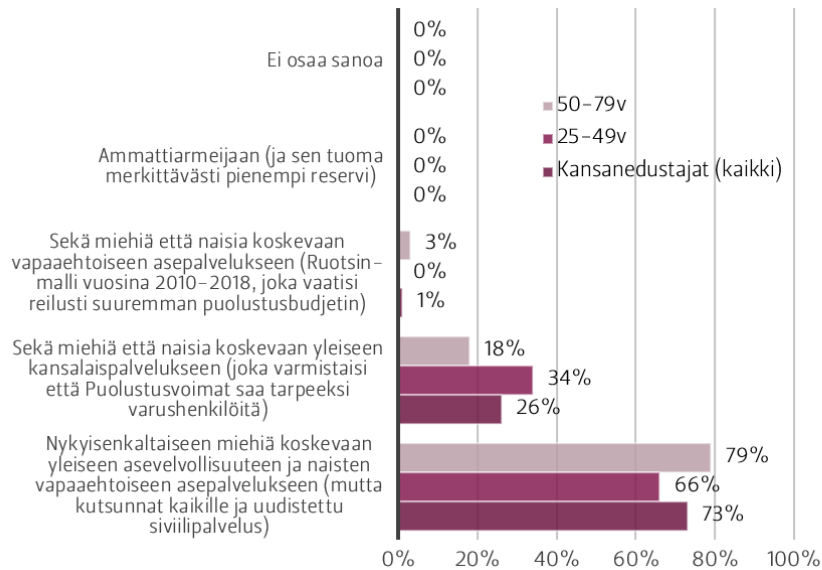
Kansanedustajilta kysyttiin vuoden 2019 kyselyn tapaan, mihin Suomen puolustusjärjestelmän pitäisi perustua. Vastausvaihtoehtoja kuitenkin muokattiin hieman niin, että ne vastasivat paremmin julkisessa keskustelussa esitettyjä asevelvollisuuden vaihtoehtoja ja auttavat näin asettamaan vastaukset yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Nuorempien, 25–49-vuotiaiden kansanedustajien tuki yleiselle kansalaispalvelukselle oli korkeampi (34 prosenttia vastauksista) kuin vanhemmilla vastaajilla. Vastaavasti tuki nykyisen kaltaiselle järjestelmälle, jossa siviilipalvelusta olisi uudistettu ja kutsunnat kohdistettu kaikille, oli matalampi (66 prosenttia vastauksista) kuin vanhemman ikäpolven vastaajilla. Sama ”sukupolvien ero” on nähtävissä MTS:n kyselyssä.

Jos Suomeen hyökätään, olisiko suomalaisten mielestänne puolustauduttava aseellisesti kaikissa tilanteissa, vaikka tulos näyttäisi epävarmalta?

Mihin Suomen puolustusjärjestelmän pitäisi mielestäsi perustua...

PUOLUSTUSYHTEISTYÖ

Viime vuoden kyselytulosten perusteella oli selvää, että kansanedustajat (kuten myös kansa) tukevat puolustusyhteistyön syventämistä erityisesti Ruotsin, Pohjoismaiden ja EU-maiden kanssa. Enemmistö tuki myös puolustusyhteistyötä Naton ja Yhdysvaltojen kanssa. Tämän vuoden kyselyssä esitetyt kysymykset olivat konkreettisempia, koska niillä haluttiin selvittää mahdollisia eroja tuessa yleisen tason yhteistyön ja käytännön toimien välillä. Kyselyn vastauksista voidaan tulkita, että kuten usein, myös puolustusyhteistyössä muutokset aikaansaavat ristiriitaisia mielipiteitä ja näkemyksiä.

Suomen apu Ruotsille tai EU-jäsenelle

Kuten mainittu, kansanedustajien vastausten perusteella Suomi voisi tukea pohjoismaan tai EU-jäsenen puolustustaistelua toteuttamalla kyberiskun hyökkääjään tietoverkkoon. Lähes sama valmius on havaittavissa fyysisten joukkojen lähettämiseksi tukemaan Ruotsia.

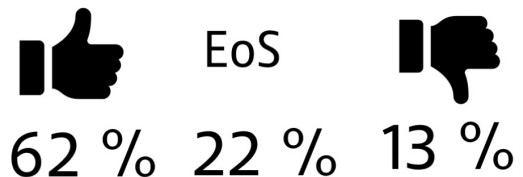
On huomionarvoista, että enemmistö kansanedustajista on valmis osallistumaan Ruotsin puolustukseen, vaikka se tekisi Suomesta konfliktin/sodan osapuolen. Todellisessa tilanteessa vastaukset voivat tietenkin muuttua. Kysymykseen vastanneista mieskansanedustajat olivat hieman valmiimpia lähettämään sotilaita Ruotsin puolustukseksi (70 prosenttia) kuin naiset (56 prosenttia). Vain 7 prosenttia naisista

kuitenkin vastasi kategorisesti ei ja yli kolmannes (37 prosenttia) heistä vastasi "en osaa sanoa".

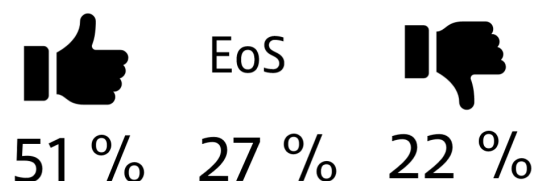
Vastaukset huomioiden ei kuitenkaan ehkä ole yllätys, että noin puolet kansanedustajista haluaisi solmia puolustusliiton Ruotsin kanssa.

Vastausten perusteella voi arvioida, että viimeisen vuosikymmenen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen kehityksen seurauksena Suomen ja Ruotsin kohtalon yhteys näyttäytyy turvallisuuspoliittisille päättäjille selvemmin kuin ennen.

Jos Ruotsiin hyökätään, pitääkö Suomen olla valmis lähettämään sotilaita Ruotsin puolustukseksi, vaikka Suomeen ei olisi hyökätty?

Pitäisikö Suomen ja Ruotsin solmia puolustusliitto?

Suomen liittoutumattomuus, EU ja puolustusvelvoitteet

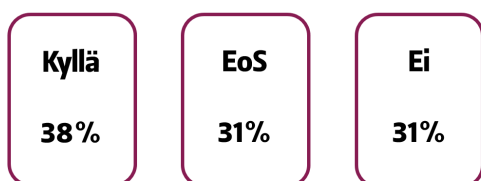
Kaksi kysymystä EU:n artikla 42.7:n avunantolausekkeen aiheuttamista sitoumuksista ja Suomen liittoutumisstatuksesta kertovat, että vaikka murros on tapahtunut yhteistyössä Ruotsin kanssa, tilanne ei ole yhtä selvä laajemmasta EU-näkökulmasta katsottuna.

Verrattuna viime vuoden vastauksiin yhteisen sotilaallisen puolustuksen harjoittelemisesta, tämän vuoden vastaukset alleviivaavat kammaa puolustusvelvoitteita kohtaan. Suomi on artikla 42.7:n mukaan sitoutunut auttamaan toista EU-jäsenmaata kaikin mahdollisin keinoin. Siksi on paljon puhuttu, että vain 38 prosenttia kansanedustajista on sitä mieltä, että Lissabonin sopimus todella velvoittaisi Suomea auttamaan muiden EU-jäsenten puolustuksessa.

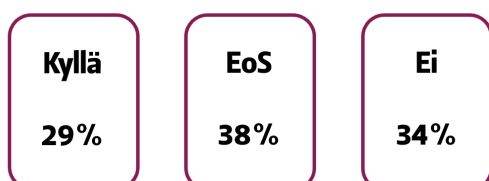
Muiden apu Suomelle

Kansanedustajien näkemys Suomen EU-sopimusten velvoittavuudesta on jakautunut, mutta kyselyn perusteella kansanedustajat eivät myöskään oleta, että muut EU-jäsenet tuntevat suurta velvoitetta tukea Suomea sotilaallisesti. Yleisesti voi todeta, että kansanedustajat eivät näe Suomen ottaneen yhteisiä puolustusvastuita artikla 42.7:n hyväksyessään, eikä näin ollen myöskään usko avunsaantiin sen perusteella ole järin vahva.

Onko Suomi Lissabonin sopimuksen artiklan 42.7 mukaan sitoutunut auttamaan (ml. sotilaallisin keinoin) kaikkia EU:n jäsenmaita, jos niihin hyökätään, riippumatta siitä onko maa Naton jäsen?

Uskotteko, että muut EU-jäsenmaat Lissabonin sopimuksen artiklan 42.7 perusteella auttaisivat Suomea sotilaallisesti, jos Suomi sitä pyytäisi?

EU:n koronan jälkeinen kehitys, kuten kasvava taloudellinen yhteisvastuu, voi muuttaa suhtautumista yhteistyöhön, mutta ainakaan vielä näin ei ole kansanedustajien keskuudessa tapahtunut. Vastanneista kansanedustajista 22 prosenttia oli sitä mieltä, että ”EU-jäsenmaiden toiminta Brexitin ja koronapandemian suhteen [on] vahvistanut uskoa EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustusyhteistyön toteutumisesta”. 66 prosenttia näki, että Brexit ja EU:n jäsenmaiden koronatoimet eivät ole kasvattaneet uskoa EU:n puolustusyhteistyön tulevaisuuteen.

Liittoutunut Suomi?

Kyselyn perusteella on kiinnostavaa pohtia, kokevatko kansanedustajat Suomen olevan liittoutunut. Suomesa ”liittoutuminen” liitetään usein vain keskusteluun Suomen Nato-jäsenyydestä. Liittoutuminen tai sitä poliittisesti syvemmät ”unioni” ja ”liitto” ovat kuitenkin sekä käytännössä että tutkimuksellisesti laajempia käsitteitä. Viime vuosien ulko- ja turvallisuuspoliittisissa selonteoissa Suomea ei kuvailla liittoutumattomaksi vaan todetaan, että Suomi on sotilasliittoon kuuluman maa. Vuoden 2020 selonteon mukaan ”Euroopan unioni on onnistunut rauhanhanke, ainutlaatuinen taloudellinen ja poliittinen liitto (...) EU kehittää yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä puolustusyhteistyötä”⁵. Myöhemmin samassa selonteossa todetaan, että ”Suomi tukee EU:n yhteisen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamista ja kehittämistä”⁶.

Virallisten linjausten mukaan Suomi kuuluu poliittiseen ja talousliittoon (EU), jonka puolustusyhteistyön syventämistä Suomi tukee ja jonka yhteisvastuulauseke SEU artikla 42.7 on Lissabonin sopimuksen hyväksymisen yhteydessä (2009) myös hyväksytty osaksi Suomen vastuita. Suomi on *de jure* -jäsen (turvallisuus)poliittisessa ja taloudellisessa liitossa, jossa se on myös hyväksynyt sotilaallisia puolustus- ja avunantovelvoitteita.

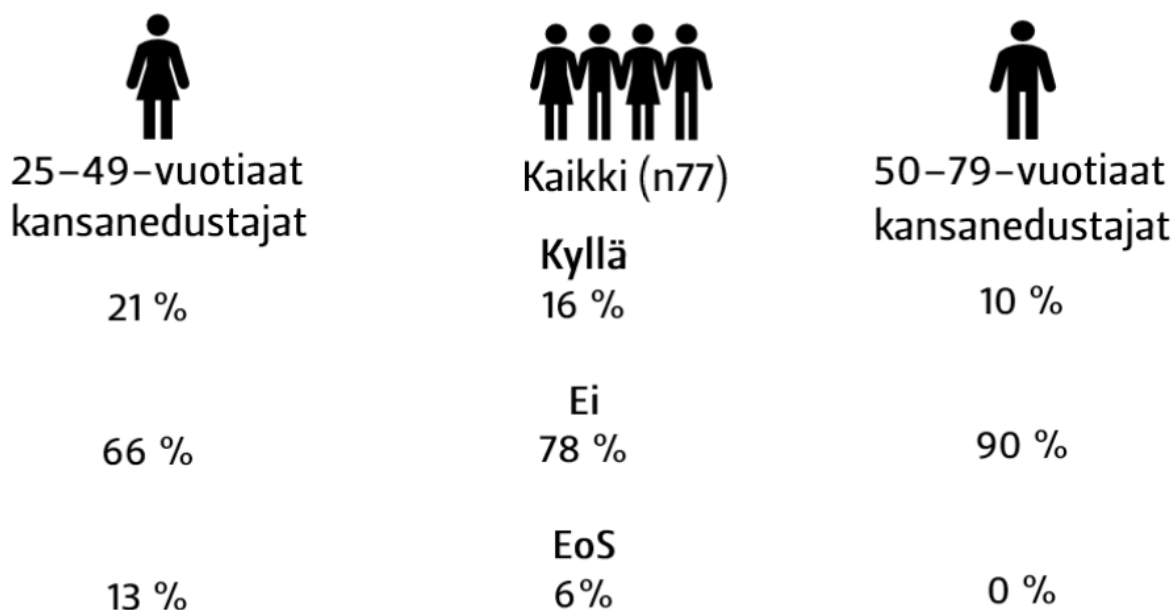
Jos hyväksyy, että Suomi on yllä kuvatussa liitossa ja näkee että demokratioissa sodankäynti, sen aloittaminen ja lopettaminen ovat alisteisia politiikalle, on helppo ymmärtää, miksi joku näkisi Suomen olevan poliittisesti, taloudellisesti ja sotilaallisesti liittoutunut. Enemmistö kansanedustajista ei kuitenkaan ollut sitä mieltä, että Suomi olisi sotilaallisesti liittoutunut.

Kysymyksessä Suomen liittoutumisen tasosta oli kansanedustajien kesken havaittavissa sukupolvien välinen ero. Nuoremmista kansanedustajista

5 'Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko', (Helsinki: Valtioneuvosto 2020), <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-876-2>, sivu 19.

6 ibid., sivu 26.

Onko Suomi sotilaallisesti liittoutunut?

66 prosenttia oli sitä mieltä, että Suomi ei ole sotilaallisesti liittoutunut, kun vastaava luku vanhempien kansanedustajien keskuudessa oli 90 prosenttia. On mahdollista, että vanhemmat kansanedustajat yhdistävä sotilaallisen liittoutumisen eksplisiittisesti Nato-jäsenyyteen, kun taas nuorempien kansanedustajien silmissä jo Suomen EU-jäsenyys tarkoittaa, että Suomi on niin poliittisessa, taloudellisessa kuin puolustuksellisessa liitossa.

Kokonaisuudessaan kansanedustajien vastaukset kyselyyn tukevat havaintoa siitä, että suomalaisen turvallisuuspolitiikan saralla on käynnissä murros.

Kansainvälisen puolustusyhteistyön kehittymisen myötä sotilaallinen liittoutuminen, avunanto tai avun vastaanottaminen eivät näyttäyty mustavalkoisina ”Nato-jäseneksi vai ei” -keskusteluina. Kasvava avoimuus yhteisille puolustus- ja turvallisuusponnistuksille on tulosten valossa selvää, kuten myös laajan turvallisuuskäsityksen omaksuminen. Tulokset viittaavat myös siihen, että vaikka Suomen turvallisuuspolitiikka nauttii laajaa tukea eduskunnassa, kansanedustajien keskuudessa on yksittäisissä asioissa selvästi eriäviä näkemyksiä. /